

УДК 336.64

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

РОГОВИЧ К.В., студентка*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті розглядається економічна сутність фінансової стійкості підприємства, як суб'єкта господарювання, методичні основи фінансової стійкості підприємства та визначення напрямів її забезпечення. Розглянуті критерії оцінки ефективності фінансової стійкості підприємств, зовнішні та внутрішні фактори, що визначають фінансову стійкість підприємства.

Ключові слова: *фінансова стійкість, конкурентоспроможність, ринок, власний капітал, ефективність.*

The article considers the economic essence of the financial stability of the enterprise, the methodological basis for assessing the financial stability of the enterprise and definition of directions of its maintenance. Considered the criteria for assessing the effectiveness of financial stability of the enterprise, external and internal factors that determine the financial stability of the enterprise.

Key words: *financial condition, competitiveness, market, financial stability, equity, efficiency.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сучасної нестабільної ринкової економіки вирішення проблем стабілізації національної економіки, забезпечення стабільного розвитку суспільства можливо шляхом зміцнення фінансового стану підприємств, одним із основних елементів якого є аналіз фінансової стійкості. Багато сучасних господарюючих суб'єктів через кризові умови та процеси стагнації глобального економічного середовища опинились в стані банкрутства. В зв'язку з цим, актуальною є розробка методики оцінки фінансової стійкості підприємств як інструменту забезпечення їх стабільного розвитку в умовах економічного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням поліпшення фінансового забезпечення та створювання умов для фінансової стійкої діяльності господарюючих суб'єктів присвячено наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема Є.В. Міних, Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко, О.М. Мельник, М.А. Котляр, Н.В. Чечетов, М.С. Абрютіної, В.Х. Бівера, І.Т. Балабанова, Т.В. Головка, С.В. Калюги, Т.М. Ковальчук, В.А. Русак, А.Д. Шеремета, В.К. Савчука, О.В. Павловської, Г.О. Крамаренко, Ю.С. Цал-Цалко, Г.В. Савицька, Н.А. Русак та В.А. Русак, та інших вчених. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблемам оцінки та управління фінансовою стійкістю підприємств, залишаються відсутніми розробки щодо формування цілісного процесу управління нею в сучасних умовах. Не існує встановленої методики визначення фінансової стійкості підприємств, оцінка фінансової стійкості зводиться до визначення абсолютних та відносних показників стійкості.

Формулювання цілей статті. Актуальність дослідження економічної сутності та методичних основ оцінки фінансової стійкості підприємств та визначення напрямів її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стійкість – певний стан рахунків підприємства, яке гарантуватиме його постійну платоспроможність.

* Науковий керівник - Кравченко Ю. М., к.е.н., старший викладач ЗВО

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх структуру та рівень маневреності, при якому забезпечується фінансова незалежність та розвиток на основі зростання прибутку, власного капіталу при умові допустимого рівня ризику.

Фінансова стійкість оцінюється системою показників, які можна об'єднати в три основні групи:

- показники рівня використання необоротних активів;
- показники стану оборотних коштів та їх забезпечення джерелами фінансування;
- показники фінансової незалежності.

При проведенні аналізу стану підприємства розрізняють внутрішню стійкість, фінансову стійкість та загальну стійкість. При внутрішній стійкості забезпечується достатньо високий результат його функціонування. Фінансова стійкість — це такий стан фінансових ресурсів, за якого підприємство, вільно маневруючи своїми грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також витрати на його розширення й оновлення. Тобто він відображає постійне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх

використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати на його розширення й оновлення.

Загальна стійкість відображає рух грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення доходів над витратами. Умовою загальної стійкості підприємства є його здатність вільно розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Головною складовою загальної стійкості підприємства є фінансова стійкість, яка формується в процесі всієї фінансово-господарської діяльності підприємства.

На сучасному етапі не визначено єдиного підходу до трактування сутності поняття “фінансова стійкість”, їх існує багато, вони доповнюють або повторюють друг друга. Це обумовлено розвитком економічної науки, появою нових понять і термінів.

Вчені Є.В. Міних, Г.Г. Старостенко і Н.В. Мірко у своїх працях визначають фінансову стійкість з позиції існування можливостей розвитку за рахунок результатів успішної фінансово-господарської діяльності, що є проявом загальної стійкості, з цією метою говориться, що “фінансова стійкість” є такою економічною категорією, яка “досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах”[1.,2]

Н.А. Русак та В.А. Русак зазначають, що поняття фінансової стійкості підприємства багатогранне і характеризується фінансовою незалежністю, можливістю маневрувати власними ресурсами, достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності, станом виробничого потенціалу [3]

Ю.С. Цал-Цалко, визначає фінансову стійкість, як стан підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність і конкретизує: “фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити не виправданій кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями”[4].

Г.О. Крамаренко визначає предмет дослідження наступним чином: “під фінансовою стійкістю слід розуміти його платоспроможність у часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами і дають визначення фінансової рівноваги, яка являє собою таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, коли за рахунок власних коштів повністю погашаються колишні і нові борги [5].

Савицька Г.В. визначає це поняття так: “фінансова стійкість підприємства — це здатність суб’єкту господарювання функціонувати й розвиватись, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у змінному внутрішньому і зовнішньому середовищі, яка виступить гарантом його постійної платоспроможності й інвестиційної привабливості у межах допустимого рівня ризику [6].

Науковці виділяють чотири типи фінансової стійкості:

1. Абсолютну стійкість фінансового стану – запаси та витрати менше суми запасів власних коштів та кредитів банку.
2. Нормальну стійкість – гарантується платоспроможність підприємства.
3. Передкризову – стан підприємства, при якому порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновити рівновагу платіжних засобів та платіжних зобов’язань за рахунок залучених тимчасово вільних джерел засобів, кредитів банку на тимчасове поповнення основних засобів.
4. Кризовий фінансовий стан – підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Правило економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягу продажів, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів:

$$100% < T_{ск} < T_p < T_n$$

де $T_{ск}$ – темпи майна сукупного капіталу, авансованого в діяльність підприємства;

T_p – темпи зміни обсягів реалізації продукції;

T_n – темпи зміни прибутку.

Додержання умови за якої темпи зростання прибутку підприємства, що повинні перевищувати темпи зростання власного капіталу, авансованого в діяльність підприємства, які повинні перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів мають наступний вигляд:

$$100% < T_{ск} < T_p < T_{вк} < T_n$$

де $T_{вк}$ – темпи зміни власного капіталу;

Під час вибору стратегії управління прибутком рекомендовано враховувати наявність певного співвідношення змін чинників, що впливають на рівень прибутковості та як наслідок змін темпів нарощування власного капіталу підприємства та рівня його фінансової незалежності. Оптимальним при цьому буде наступне співвідношення таких типових показників:

$$100% < T_{ск} < T_p < T_{вк} < T_n$$

де T_p – темпи зміни прибутку;

T_p – темпи зміни виручки;

T_c – темпи зміни собівартості;

T_f – фондовіддача;

$T_ч$ – зміна чисельності працівників.

Таблиця

Критерії ефективності оцінки фінансової стійкості підприємства

<i>Сфери діяльності</i>	<i>Критерії ефективності</i>
Виробництво продукції	Забезпеченість матеріальних оборотних активів джерелами формування.
Реалізація продукції	Збільшення виручки від реалізації продукції та прибутку підприємства.
Інвестування вільних коштів	Відповідальність названих джерел фінансування потребам у ресурсах.
Фінансування	Оптимізація структури капіталу підприємства.

На сьогодні існує ряд концептуальних підходів до визначення поняття “фінансова стійкість підприємства”.

1-й підхід: фінансова стійкість розглядається як загальна характеристика фінансового стану.

2-й підхід: розглядається як ступінь залежності підприємства від залучених джерел фінансування.

3-й підхід: фінансова стійкість розглядається як стан підприємства, при якому за рахунок власного капіталу покриваються засоби, що залучені в постійні активи, коли підприємством не допускається невиконана заборгованість та воно спроможне вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

4-й підхід: фінансова стійкість — результат діяльності підприємства, при якому воно має нерозподілений прибуток.

5-й підхід: фінансова стійкість — стан фінансових ресурсів підприємства, результативність їх розміщення, при якому забезпечується розвиток виробництва тих чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку та активів при збереженні кредитоспроможності та платоспроможності.

Умовами, що визначають рівень фінансової стійкості підприємства є її фактори. Будь-які зміни факторів здатні викликати зміни загального фінансового стану підприємства.

Виділяють внутрішні фактори — залежні від діяльності підприємства та зовнішні, які не залежать від діяльності підприємства. До внутрішніх факторів належать: асортимент продукції та його відповідність потребам, ринку, конкурентоздатності продукції, рівень витрат, прибутковість фондового портфелю, ефективність інвестицій менеджменту, рівень організаційно-виробничих процесів. До зовнішніх факторів належать особливості стадії розвитку економіки країни, загальний фінансовий стан держави, рівень політичної стабільності в країні, рівень інфляції в країні, рівень реальних доходів населення.

Висновки: На сьогодні не існує єдиного підходу до визначення суті поняття “фінансова стійкість підприємства”. Фінансова стійкість — складне та багатофакторне поняття, обумовлене впливом існуючого середовища. Найвищою формою фінансової стійкості підприємства є його здатність розвиватися в умовах сучасного ринку. З метою зміцнення конкурентоспроможності доцільним є використання комплексного підходу до вдосконалення управління фінансами, основною спрямованістю якого є:

– в короткостроковий період – усунення проявів неплатоспроможності у разі втрати конкурентних переваг;

– у середньостроковий – усунення причин, що викликають неплатоспроможність;

– у довгостроковий – забезпечення фінансової стійкості підприємства до впливу зовнішніх факторів конкурентного середовища.

Література.

1. Міних Є.В. Економічний аналіз: Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
2. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006.- 224 с.
3. Русак Н.А., Русак В.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: Справ. пособие, - Мн.: Выш.Шк., 1997-309 с.
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз: Навч. Посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. - К: Знання, 2004. - 654 с.

